

CHIARA BOTTICI

Manifiesto anarcafeminista

Traducció de Laura Llevadot i Juan Evaristo Valls Boix

Barcelona: Ned Ediciones, 2021

80 pàgines

Des de la primera onada, que es remunta al segle XVIII, el feminisme ha assolit diverses formes i perspectives. Ara bé, en nombroses ocasions, els moviments feministes s'han centrat només en un tipus de dones; les dones benestants, les dones de les elits, les dones blanques heteronormatives. Ja en el segle XIX, Sojourner Truth va pronunciar el seu famós discurs «Que no soc una dona?» on reclamava l'abolició de l'esclavitud no només per als homes negres, sinó també per a les dones negres. Va ser una de les primeres veus de l'afrofeminisme. En aquell moment ja hi havia moviments sufragistes, però no havien contemplat els drets de les dones negres. A finals del segle XIX i principis del XX, Aleksandra Kol-lontai es va oposar al feminisme liberal i va lluitar per aconseguir la llibertat de les dones de classe obrera. En l'actualitat, Elisabeth Duval lluita pels drets de les dones trans i Itxi Guerra s'ha posicionat contra el capacitisme, el sistema polític, social, econòmic i cultural que oprimeix les persones discapacitades (i, més encara, les dones) pel fet de ser-ho. No podem negar que sempre han existit, existeixen i existiran molts tipus de dones i maneres de ser dona, i el feminisme ha de ser un per a totes. Aquesta és la clau principal del *Manifiesto anarcafeminista*, de Chiara Bottici, traduït per Laura Llevadot i Juan Evaristo Valls, un manifest que integra un moviment feminista interseccional i transindividual basat en els principis de l'anarquisme.

Chiara Bottici és una filòsofa italiana que fa classes des de 2010 en la Nova Escola d'Investigació Social de Nova York. Allí ha establert un observatori global i una comunitat virtual d'estudis de gènere. Tal com afirma en una entrevista publicada recentment en *El País*, «fui a la escuela a los seis años, obtuve un doctorado sin haber leído a una sola mujer». Potser per això ha volgut centrar la seua obra en el feminisme o, si més no, ha abordat els seus estudis des d'una òptica feminista. Els temes que hi ha tractat són la teoria crítica, la història de la filosofia europea, el capitalisme, el feminisme, el racisme, els estudis postcolonials, l'estètica, les polítiques de la imaginació i la mitologia feminista. L'obra que ens ocupa, *Manifiesto anarcafeminista*, és el fruit de les reflexions de tot un col·lectiu al llarg del temps, inspirades per pensadores com Simone de Beauvoir, He Zhen, Peggy Kornegger, Nira Yuval-Davis, Audre Lorde i Aníbal Quijano, entre d'altres. No totes les filòsofes que se citen en el manifest són anarcafeministes, però Bottici pren algunes idees seues perquè hi són compatibles. Així mateix, l'autora ens ofereix un text àgil, clar, directe i reivindicatiu, preludi de l'obra que Ned Ediciones publicarà en 2022, *Anarcafeminismo*.

Implícitament, el manifest està dividit en tres seccions: un pròleg, on s'explica la raó de ser del manifest i se n'argumenta la necessitat; les ferramentes amb què els homes cis exerceixen el seu privilegi, que han de ser estudiades, reconsiderades i capgirades per a aconseguir una societat anarcafeminista; i una crida a la revolució a

totes les persones que conformen el «segon sexe». Quan comencem a llegir-lo, inevitablement ens sorgeixen preguntes, apareixen fils per trenar, però, a poc a poc, Bottici va construint un discurs que va lligant tots els caps i es va explicant a sí mateix a mesura que avancem en la lectura, de manera que al final ens trobem davant d'un producte complex i ben engalzat.

Aquest manifest naix perquè, tot i que el patriarcat potser es troba en declivi, vivim en una andocràcia global; el segon sexe —que inclou totes les persones excloses del primer sexe, és a dir, totes les maneres de ser dona i de viure la feminitat— sempre està baix, mentre que els homes cis estan dalt. Així doncs, assistim a un generocidi mundial, una guerra global contra les dones, les persones «dos espíritus» i LGBTQ+ pertot arreu, dins i fora de casa. L'anarcafeminisme és el feminisme sense *arché*, sense jerarquies ni governants; no podem combatre una forma d'opressió sense combatre-les totes al mateix temps. A més a més, l'anarcafeminisme i la teoria *queer* són aliades naturals, atés que qüestionen els processos de normalització que condueixen a la creació de jerarquies.

Una font d'opressió del segon sexe és l'Estat sobirà. El segon sexe està obligat a viure sota la llei de l'Estat, que és el mateix que dir que està obligat a viure sota la llei dels homes. Hauríem de lluitar, doncs, per aconseguir dones presidentes? No, hauríem de lluitar per a no tindre presidents en absolut. No pot existir un Estat feminista, perquè l'Estat és l'instrument amb què una minoria governa una gran majoria. Això només serviria perquè un grup petit de dones continuara oprimint la resta. L'anarcafeminisme és, per tant, l'antídoto contra l'elitisme de classe i el privilegi blanc.

La manera amb què l'Estat controla la població del seu territori és mitjançant el control de les fronteres. Ara bé, cal tenir en compte que els Estats sobirans són un fenomen històric relativament recent i que, des de l'aparició de l'*Homo Sapiens*, els humans han anat migrant per tota la Terra. Així doncs, des d'una visió anarcafeminista, hem de prendre com a punt de partida tot el globus terraquí per a pensar en l'alliberament de les dones. De la mateixa manera que anem més enllà de certs tipus de cossos de dones i LGBTQ+, també hem d'anar més enllà de contextos regionals o nacionals. I tot això ho hem de fer prenent en consideració el llegat del colonialisme per a no repetir errors; el feminisme ha d'anar més enllà del racisme i l'etnocentrisme.

Amb l'auge del colonialisme, el binarisme de gènere va esdevenir hegemònic. Això no obstant, els rols de gènere no estaven tan universalment acceptats abans d'aquest fenomen. No hi pot haver una lluita feminista que no tinga en compte el paper de l'Estat en el manteniment d'un sistema binari. A més, el capitalisme reforça tots aquests instruments d'opressió. El sistema capitalista és explotador de treballadors, del segon sexe, de cossos racialitzats i, per extensió, de tot el medi ambient. El capitalisme necessita dones, fronteres i racisme —de manera que uns cossos siguin més explotables que altres— per subsistir.

Tanmateix, per a comprendre les bases de l'anarcafeminisme, no hem de concebre les dones com a coses, sinó com a relacions socials, com a processos mai complets que excedeixen els límits individuals. Així mateix, des d'una visió transindividual, el medi ambient no és un ens separat de nosaltres, sinó que en forma part. Per tant, l'anarcafeminisme també és ecofeminisme. No hi ha lloc per a la divisió sexe (natu-

ralesa) i gènere (cultura), de manera que també es transcendeix la normativitat cis o hetero. Com que en l'anarcafeminisme no hi ha jerarquies, no existeix tampoc una cadena de dominació (home > dona > esclau > animal > planta > matèria inanimada). Parlem d'una ecologia transindividual, que és el mateix que una ecologia *queer*.

A continuació, Bottici ens parla de les tecnologies andocràtiques del jo, idea que pren de Michel Foucault i que constitueix una de les formes més implícites d'opressió. Es tracta dels rituals de bellesa i salut (depilar-se, maquillar-se, portar tacons, etc.) que se solen atribuir a les dones i que les converteixen en subjectes dòcils, no només per la imposició d'unes normes, sinó també per la seua participació voluntària en la seua pròpia submissió. Es retraten a sí mateixes com al segon sexe. Així doncs, les anarcafeministes defensen l'alliberament de les dones de cap a peus, literalment.

Per últim, l'autora fa una crida a totes les persones que conformen el segon sexe a iniciar la revolució anarcafeminista. Ens diu que hem de pensar globalment i que, això no obstant, podem actuar localment, ja que totes tenim accés a una mica de llibertat. A més, ens explica que la llibertat és tant la finalitat com el mitjà i, per això, un manifest anarcafeminista ha d'estar en constant desenvolupament, de la mateixa manera que la filosofia transindividual que el sosté.

En conclusió, la virtut principal d'aquesta obra rau en la seua claredat expositiva. En tan sols 80 pàgines podem conèixer (i, més important, comprendre) els fonaments de l'anarcafeminisme, què han dit les filòsofes anarcafeministes i les que pertanyen a altres corrents, d'on sorgeixen les bases del moviment anarcafeminista, quines són les ferramentes amb què els homes cis ens oprimeixen i què podem fer nosaltres per fer-hi front. Considere que és una obra de lectura obligatòria perquè presenta un feminisme global, interseccional, transindividual, un feminisme que funciona per a totes les dones (dones a qui van assignar el sexe femení en el seu naixement, dones a qui van assignar el sexe masculí en el seu naixement, dones femenines, dones masculines, dones lesbianes, dones trans, dones *queer* i tantes altres dones). Com diu la mateixa Chiara Bottici al final de cada apartat: ni una menys! O totes som lliures o cap ho serà.

Referències bibliogràfiques

María Antonia Sánchez-Vallejo (2 de gener de 2021): «Quienes reivindican esa eterna esencia femenina le hacen el trabajo al fascismo», en *El País*. Disponible en: <https://elpais.com/ideas/2022-01-02/quienes-reivindican-esa-eterna-esencia-femenina-le-hacen-el-trabajo-al-fascismo.html> (Data de consulta: 28/01/2022).

Maria Ferragud Ferragud
Universitat Jaume I
mferragudf@gmail.com

Recibido el 29 de enero de 2022
Aceptado el 8 de marzo de 2022
BIBLID [1132-8231 (2022): 351-353]